

Sygn. akt II S 24/13

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący SSA Stanisław Rączkowski

Sędziowie: SSA Cezariusz Baćkowski (spr.)

SSA Ryszard Ponikowski

po rozpoznaniu w sprawie skargi **D. L.**

na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Opolu

w sprawie D. L. i in. oskarżonych z art. 284 § 2 kk i in. (sygn. akt III K 9/07)

na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.)

postanawia

1. stwierdzić, że w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Opolu w sprawie oskarżonego D. L. i in. (sygn.akt III K 9/07) nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. przyznać D. L. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu sumę pieniężną w wysokości 2000 zł.

3. zwrócić D. L. 100 zł. uiszczonej opłaty od skargi.

UZASADNIENIE

D. L. wniósł skargę na naruszenie jego prawa do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy III K 9/07 zawisłej przed Sądem Okręgowym w Opolu domagając się stwierdzenia przewlekłości tego postępowania sądowego, nakazania Sądowi szybszego zakończenia procesu oraz zasądzenia na jego rzecz od Skarbu Państwa 20.000 zł.

W uzasadnieniu wskazał, że akt oskarżenia w jego sprawie wpłynął do Sądu ponad 8 lat temu, a odstępy czasowe między terminami rozprawy wynoszą nawet 6 miesięcy. Wskazał także na negatywne konsekwencje jakie wywołuje dla niego toczące się postępowanie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Złożona przez D. L. skarga na przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym w Opolu w sprawie III K 7/09 jest drugą z kolei.

Po rozpoznaniu chronologicznie pierwszej Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 30 lipca 2008 r. (sygn. akt II S 4/08) stwierdził, że w postępowaniu o którym mowa (poprzednia sygn. akt III K 113/05) nastąpiła przewlekłość i przyznał D. L. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu 2.000 zł.

Sąd w niniejszym postępowaniu w przedmiocie skargi ocenie podlega terminowość i prawidłowość czynności podejmowanych przez Sąd Okręgowy po rozpoznaniu poprzedniej.

Początkowo postępowanie niniejsze dotyczyło 14 oskarżonych w tym D. L. który został oskarżony o przestępstwa z art. 258 § 2 kk, art. 263 § 2 kk i art. 279 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk i nosiło sygnaturę III K 113/05.

W dniu 23.01. 2007 r. Sąd Okręgowy w Opolu wyłączył sprawę D. L. i dwóch innych oskarżonych i rozstrzygnął o jej rozpoznaniu w odrębnym postępowaniu (sygn. akt III K 9/07).

Czynności podejmowane w Sądzie Okręgowym w Opolu po rozpoznaniu poprzedniej skargi na przewlekłość postępowania:

1. 3.09.2008 r. Przewodniczący III Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Opolu zarządził zmianę sędziego referenta,
2. 11.12.2008 r. Sąd Okręgowy w Opolu orzekł o zawieszeniu postępowania z uwagi na ukrywanie się i brak zgody na doprowadzenie współoskarżonych oraz toczące się sprawy przed Sądem Okręgowym w Elblągu i Sądu Rejonowego w Elblągu gdzie D. L. był tymczasowo aresztowany,
3. 6.02.2009 r. Sąd Okręgowy w Opolu orzekł o tymczasowym aresztowaniu dwóch ukrywających się współoskarżonych,
4. 25.03.2009 r. ustalono, że nadal toczą się sprawy wobec D. L. przed Sądem Okręgowym i Rejonowym w Elblągu, tymczasowo tam aresztowanego,
5. 19.02.2010 r. (data wpływu) Sąd Okręgowy w Elblągu poinformował Sąd Okręgowy w Opolu w odpowiedzi na jego pismo, że wobec oskarżonego D. L. nie jest stosowane tymczasowe aresztowanie i „odpowiada z wolności”. Podobną informację przesłał Sąd Rejonowy w Elblągu 22.02.2010 r. (data wpływu) (takie dane uzyskano w rozmowie telefonicznej już 8.12.2009 r.),
6. w dniu 11.03.2010 r. Sąd Okręgowy w Opolu postanowił podjąć zawieszone postępowanie a następnie orzekł o połączeniu go ze sprawą oskarżonych objętych pierwotnie jednym aktem oskarżenia,
7. w dniu 8.08.2011 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 5.10.2011 r.
8. rozprawę w dniu 5.10.2011 r. odroczone do 30.11.2011 r. z powodu nieobecności części oskarżonych którym nie doręczono wezwań,
9. 13.10.2011 r. ustalono, że niemożliwe jest przetransportowanie do A.Ś w O. tymczasowo aresztowanego oskarżonego D. L. na rozprawę 30.11.2011 r. pozostającego do dyspozycji Prokuratury Okręgowej w Warszawie;
10. 18.10.2011 r. Prokurator Okręgowy do którego dyspozycji pozostawał D. L. nie zgodził się na przetransportowanie oskarżonego na rozprawę 6.01.2012 r.
11. rozprawę w dniu 30.11.2011 r. odroczone do 18.01.2012 r. z powodu nieobecności trzech oskarżonych Sąd orzekł o ich tymczasowym aresztowaniu i poszukiwaniu listem gończym albowiem ukrywają się,
12. 29.12.2011 r. Dyrektor A.Ś. w E. poinformował o zasadnej obawie nie doprowadzenia oskarżonego D. L. na rozprawę 18.01.2012 r. z uwagi na koncentrację terminów rozpraw przed Sądami Okręgowym w Opolu, Elblągu i Sądem Rejonowym w Elblągu,
13. na rozprawie 18.01. 2012 r. Sąd Okręgowy orzekł o wyłączeniu i odrębnym rozpoznaniu sprawy D. L. (III K 7/12),

14. na rozprawie 8.02.2012 r. Sąd orzekł o połączeniu sprawy D. L. ze sprawą innych oskarżonych (III K 9/07) i przesłuchał dwóch oskarżonych (10²⁰ – 15⁰⁵) Przewodniczący przerwał rozprawę do 15.02.2012 r.
15. na rozprawie 15.02.2012 r. kontynuowano odbieranie wyjaśnień od oskarżonych (10⁰⁰ – 13²⁰),
16. na rozprawie 22.02.2012 r. wyjaśnienia składał 1 oskarżony (10³⁰ – 13²⁰), odroczone do 11.04.2012 r. wskazując kolejne terminy 18 i 25.04.2012 r.
17. 16.03.2012 r. Sąd Okręgowy w Elblągu nie wyraził zgody na przetransportowanie oskarżonego D. L.,
18. 19.04.2012 r. akta przesłano do Sądu Najwyższego w związku z kasacją wniesioną przez jednego z współoskarżonych,
19. 27.09.2012 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminów rozprawy na 6,7 i 9.11.2012 r. po uzyskaniu zgody Sądu Okręgowego w Elblągu,
20. w dniu 26.10.2012 r. (data wpływu) oskarżony D. L. złożył pisemne oświadczenie o prowadzeniu pod jego nieobecność rozprawy w dniach 6, 7 i 9.11.2012 r., a 19.12.2012 r. wyraził taką zgodę co do terminów 18,22, 23 i 25.01.2013 r.
21. na rozprawie 6.11.2012 r. przesłuchano 1 oskarżonego i 5 świadków (10²⁰ – 15³⁰),
22. na rozprawie 7.11.2012 r. przesłuchano 1 świadka (10⁽²⁰⁾ – 11⁽³⁵⁾),
23. na rozprawie 9.11.2012 r. 2 świadków odmówiło składania zeznań (10⁽²⁰⁾ – 11⁽²⁵⁾) rozprawę odroczone do 18.01.2013 r. kolejne terminy rozprawy 22, 23 i 25.01.2013 r.
24. na rozprawie 18.01.2013 r. przesłuchano 1 świadka, 1 skorzystał z prawa do odmowy zeznań (10⁽¹⁰⁾ – 12⁽¹⁵⁾) spośród pozostałych 3 świadków 1 usprawiedliwił nieobecność, 2 osobom nie doręczono wezwań,
25. na rozprawie 22.01.2013 r. przesłuchano 4 świadków (10⁽¹⁰⁾ – 14⁽⁵⁵⁾),
26. na rozprawie 23.01.2013 r. przesłuchano 3 świadków (10²⁰ – 14²⁰),
27. na rozprawie 25.01.2013 r. odczytano zeznania świadków (10⁽²⁵⁾ – 13⁽⁰⁰⁾) rozprawę odroczone w oczekiwaniu na zwrot akt głównych z Sądu Najwyższego po rozpoznaniu kasacji,
28. zarządzeniem z 22.02.2013 r. wyznaczono rozprawę na 9.04.2013 r.
29. na rozprawie 9.04.2013 r. przesłuchano 3 świadków (10⁽⁰⁰⁾ – 13⁽³⁵⁾),
30. w dniu 18.04.2013 r. Sąd Okręgowy wystąpił do Konsula R.P. w Wielkiej Brytanii o przesłuchanie świadka przebywającego w tym kraju,
31. w dniu 8.08.2013 r. ustalono, że świadek nie został przesłuchany w Konsulacie RP w L. usprawiedliwiając się chorobą wniósł o przesłuchanie go we wrześniu 2013 r.
32. 13.08. 2013 roku wyznaczono termin rozprawy na 2.10.2013 r.

Stosownie do art. 2 ustawy z dnia 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U Nr 179, poz. 1843 z późn. zm. – cyt. dalej jako ustawa o skardze) badaniu podlega

terminowość i prawidłowość czynności podejmowanych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty przy uwzględnieniu charakteru tej sprawy, stopnia faktycznej i prawnej zawichości, znaczenia rozstrzyganych zagadnień dla strony wnoszącej skargę oraz zachowania stron, w szczególności wnoszącej skargę.

Istotna jest także treść art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności określającego prawo człowieka do rzetelnego procesu, a zwłaszcza tego jego aspektu który dotyczy prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie oraz rozumienie przesłanek przewlekłości postępowania prezentowane w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. np. orzeczenia cyt. w postanowieniu Sądu Najwyższego z 6.01.2006 r., III SPP 154/05 OSNP 2006 r., z. 21-22, poz. 342, postanowieniu tut. Sądu Apelacyjnego z 12.03.2012 r., II S 5/12, LEX nr 1127081).

W postępowaniu zainicjowanym skargą nie podlegają merytorycznej kontroli orzeczenia Sądu zapadłe w toku postępowania którego dotyczy skarga (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9.09.2011 r., III SPP 27/11, LEX nr 1100755, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 12.09.2012 r. I S 85/12). W realiach sprawy należy to stwierdzenie odnieść do rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Opolu o zawieszeniu postępowania z dnia 11.12.2008 r. z powodu istnienia długotrwałej przeszkody tamującej jego tok oraz o podjęciu tego postępowania postanowieniem z dnia 11.03.2010 r. ponieważ przeszkoda ta wtedy ustała.

Zasadnicza trudność w ukończeniu niniejszego procesu wynika nie tyle ze skomplikowania faktycznego lub prawnego, czy obszerności materiału dowodowego (choć akta liczą obecnie ponad 40 tomów) co spowodowana była ukrywaniem się części z kilkunastu oskarżonych (także poza granicami kraju) oraz postępowaniami karnymi toczącymi się w tym samym czasie wobec innej części oskarżonych (w tym i w stosunku do D. L.) w odległych częściach kraju (E., W., G. W..) i związanymi z tym trudnościami z ich sprowadzeniem na rozprawę do Sądu Okręgowego w Opolu.

Odstęp czasowy między wyznaczeniem nowego sędziego referenta (3.09.2008 r.) a skierowaniem sprawy na posiedzenie w przedmiocie zawieszenia postępowania i wydaniem takiego postanowienia (11.12.2008 r.) jest uzasadniony weryfikowaniem przez Sąd Okręgowy w Opolu możliwości rozpoznania sprawy i obecności wszystkich oskarżonych, możliwości doprowadzenia ich.

W czasie między podjęciem zawieszono postępowania 11.08.2010 r. (pkt. 6) a wydaniem zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy – 8.08.2011 r. (pkt. 7) Sąd Okręgowy podejmował intensywne czynności związane z zapewnieniem obecności wszystkich oskarżonych z których część ukrywała się, a także dotyczące uchylenia konsekwencji wynikających z zasady specjalności. Działania te dotyczyły współoskarżonych i choć prawidłowe jest dążenie Sądu by sprawy wszystkich oskarżonych z racji związków przedmiotowych, podmiotowych, częściowo tożsamy dowodów były rozpoznane w jednym postępowaniu (art. 34 § 2 kpk) to z upływem czasu i oddalającej się perspektywy łącznego rozpoznawania sprawy względ ten tracił na znaczeniu i nie uzasadniał już dalszego braku czynności w sprawie D. L. łącznie przez okres roku i 5 miesięcy.

Sąd Apelacyjny dostrzega znaczne trudności organizacyjno-techniczne związane z zaplanowaniem terminów rozprawy i sprowadzeniem na nie pozbawionych wolności oskarżonych (także D. L.) których obecność Sąd Okręgowy uznaje za niezbędną, a toczyły się i toczą wobec nich postępowania karne w innych nierzadko odległych częściach kraju. Widać też starania Sądu by tym obowiązkom sprostać, a polegające na wyznaczeniu kilku terminów rozprawy w następujących po sobie dniach, właściwym, efektywnym wykorzystaniu dnia sesyjnego.

Przewlekłość postępowania ma charakter obiektywny i jako taka jest oderwana od kwestii „zawinięcia” organu prowadzącego to postępowanie, zaś powinnością państwa jest podjęcie takich działań organizacyjnych, legislacyjnych, finansowych by sprawy toczyły się bez zbędnej zwłoki. Dla oceny zachowania rozsądnego terminu nie mają więc znaczenia problemy o charakterze techniczno-organizacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6.05.2005 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 r., z. 21-22, poz. 342, postanowienie Sądu Najwyższego z 4.07.2012 r., KSP 7/12, LEX nr 1228603).

Co do zasady więc niemożność doprowadzenia pozbawionego wolności oskarżonego na termin rozprawy z powodu braku zgody organu dysponującego, toczenia się innych postępowań karnych, braku konwoju, zbyt krótkiego czasu nie wyłącza stwierdzenia, że postępowanie trwa dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia sprawy. W realiach sprawy wynikię stąd zakłócenia nie uzasadniały stwierdzenia, że w tym okresie postępowanie toczyło się przewlekle.

Zasadnie natomiast D. L. wskazuje na nieuzasadniony brak czynności pomiędzy końcem kwietnia 2012 r. kiedy akta sprawy z kasacją wniesioną przez wcześniej współoskarżonego którego sprawa była wyłączona a końcem września 2012 r. (pkt 18, 19,) kiedy zostało wydane zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy.

Brak czynności w tym okresie nie znajduje uzasadnienia w okolicznościach sprawy, a w szczególności w toczącym się równoległe postępowaniu kasacyjnym i potrzebie przesłania akt Sądowi Najwyższemu (por. cyt. wyżej postanowienie Sądu Najwyższego z 4.07.2012 r. KSP 7/12).

Opóźnienie w sporządzeniu kopii akt w niezbędnym zakresie oraz niewystarczający zakres tych czynności było więc nadmierne.

Sąd Apelacyjny uznał, że zważywszy na stosunkowo krótszy okres w którym postępowanie toczyło się przewlekle, końcowy - jak się zdaje – etap tego postępowania, starania Sądu Okręgowego by sprostać pojawiającym się poważnym obiektywnym trudnościom w rychłym rozpoznaniu sprawy odpowiednią będzie suma pieniężna 2.000 zł.

Zważywszy na końcowy etap postępowania za zbędne uznano wydanie Sądowi odpowiednich zaleceń co postuluje autor skargi.